

TISK O ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA
14.-20. OKTOBER 2002

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

ACS
SAE

Dobitnica priznanja Andragoškega centra Slovenije

Melita Cimerman

*Učenje brez razmišljanja je prazno,
razmišljanje brez učenja nevarno!*

(Lao Ce)

Že stoletja si ženske prizadevamo za izboljšanje svojega položaja, predvsem pri uveljavljanju v družbi. Sadovi se počasi kažejo, saj je vse več žensk na pomembnih položajih. Ena od njih je Melita Cimerman, ki že tretji mandat vodi najstarejšo in največjo ljudsko univerzo v Sloveniji, Andragoški zavod Maribor - Ljudsko univerzo. Ta letos praznuje osemdeset let obstoja in delovanja. Voditi takšno izobraževalno ustanovo ni lahko, pri tem najti čas še za številne druge pomembne funkcije, pa še manj. Melita Cimerman je navzoča povsod, kjer se da kaj narediti izobraževanju v prid. Zato ne preseneča, da je Andragoški center Slovenije med kandidati za priznanje posamezniku za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih leta 2001 izbral prav njo.

Bogato in razgibano poklicno življenje jo je vodilo po nekdanji Jugoslaviji, vendar se je vrnila v Maribor. Všeč so ji štajerska mentaliteta, način življenja in podnebje, posebno pa kulturni utrip mesta ter bližina Avstrije, Hrvaške in Madžarske.

Kaj vam pomeni priznanje Andragoškega centra Slovenije?

"Vsak človek, ki opravlja svoje delo predano in z veseljem, je vesel, ko opazi, da njegovo delo spremljajo in ocenjujejo tudi drugi. Še zlasti je vesel, ko dobi takšno priznanje od svojih kolegov, kajti prav oni so najbolj kritični."

Delujete v številnih društvih, organizacijah, mednarodnih združenjih.

"Sem članica različnih domačih in mednarodnih društev. Povsod skušam poudarjati pomembnost izobraževanja za posameznika in vso družbo. V različnih mednarodnih forumih se s sodelavci in drugimi kolegi trudimo, da bi si pridobili čim več znanja in izkušenj, ki bi jih lahko s pridom uporabili v svojih sredinah. "Slovenija je tudi na tak način in s tem delom vključena v svetovne tokove."

Izobraževanje odraslih se v gospodarsko razvitih državah razvija izjemno hitro. Kako veste, katere nove vrste izobraževanja je treba ponuditi?

"Predvsem prisluhnem vsem sodelavcem, ki delajo v svoji stroki. Nenehno se izobražujem, prav tako moji sodelavci, skupaj spremljamo gibanja na trgu dela in v gospodarstvu. Tudi naši udeleženci so za nas s svojimi idejami in pobudami pomemben vir informacij. Veliko se učimo iz izkušenj drugih v Sloveniji in Evropi."

Melita Cimerman

Vrsto let ste tudi politično aktivni kot članica mariborskega mestnega sveta. Kakšen motiv imate za politično delo, kako ga usklajujete z drugimi stvarmi?

"Cilj, ki sem si ga postavila sama, je predvsem kakovostnejše in popolnejše izobraževanje prebivalcev Maribora. Ukvarjanje s politiko oziroma delovanje v mestnem svetu mi omogoča, da lahko vsaj nekoliko vplivam na odločitve, ki mi omogočajo ta cilj doseči. Kar pa zadeva moje druge obveznosti, je dejstvo, da sem se dolga leta posvečala samo družini. Zdaj so otroci odrasli, ne potrebujejo me več tako kot prej. Zato se lahko delu, ki ga opravljam in ga imam rada, zares posvetim."

Vlada RS je v svojih razvojnih dokumentih pred letom dni obljubila kot prednostno nalogo razvijanje izobraževanja odraslih, ki močno zaostaja za razvitimi evropskimi državami. V predlogu državnega proračuna za prihodnji dve leti pa je za izobraževanje odraslih predvidenega bistveno manj denarja, kot ga je bilo na voljo doslej. Kaj to pomeni za Slovenijo?

"Živimo v civilizaciji, ki počiva na znanstvenih in tehničnih temeljih. Kdor se hoče v njej znajti, se mora znati ne samo učiti, temveč tudi presoјati. Globalna ekonomija danes zahteva informacije in ne material. Prednost neke države je zato v večšini in usposobljenosti njene-

ga prebivalstva, ne pa v naravnih virih, geografskem položaju ali ceni delovne sile. Tuji vlagatelji vlagajo v fleksibilno, kreativno in visoko usposobljeno delovno silo. Znanje je postalo primarna sestavina vsega, kar izdelujemo, kupujemo in prodajamo. Tehnološke spremembe dvigajo znesek denarja, ki ga mora država vložiti v izobraževanje in usposabljanje, kajti pomanjkljivo izobražena delovna sila je ovira za prevzemanje novih tehnologij. Zato se je tudi Evropska unija leta 2000 odločila, da bo v izobraževanje vložila bistveno več denarja in se tako uvrstila v sam vrh svetovnih ekonomij. Kaj pomeni proračun RS, ki je izobraževanju odraslih kljub zelo očitnim zaostankom na tem področju namenil še manj denarja kot doslej, ni težko reči. Vedno večji zaostanek za razvitimi državami, kajti izobražena struktura prebivalstva ni nekaj, kar bi se dalo popraviti v letu ali dveh. Posledice so jasne: manjši prihodki, nižji standard, da o drugih slabostih za prav tako pomembna področja človekovega življenja in bivanja sploh ne govorimo."

Zagovarjate izobraževanje od zibelke do groba. Tudi sami se pri svojem delu nenehno izobražujete. Kako bo po upokojitvi?

"O tem še nisem razmišljala. V svojem delu zelo uživam in mislim, da lahko naredim še veliko. Sicer pa je še zelo veliko stvari, ki me zanimajo, za katere danes nimam časa. Ves čas sem se zavzemala, da se ponudba na področju splošnega izobraževanja razširi, in upam, da se bom lahko nekoč tudi sama udeležila nekaterih tečajev. Čaka me tudi zelo veliko zanimivih knjig, ki bi jih rada prebrala."

Kako bi spodbudili upokojenca, ki nima dovolj zaupanja vase, da bi se vključil v kakšen program izobraževanja?

"Predvsem bi mu rekla, da za učenje ni nikoli prepozno in da lahko prav vsak najde nekaj za svojo dušo. Poudarila bi tudi pomen izobraževanja za dvig samozavesti vsakega posameznika. Če bi me osebno prosil za nasvet, bi hotela nekaj izvedeti o znanju, pridobljenem v življenju, njegovih interesih, željah in ciljih. Na osnovi tega bi mu lahko svetovala."

ANA-MARIJA PUŠNIK
FOTO: DRAGIŠA MODRINJAK

Priznanja in učeči se odrasli

USTVARJANJE IZVIRNE TURISTIČNE PONUDBE

Nekoč so se ljudje rojevali v predvidljivem svetu. Danes je drugače. Svet je negotov, na vseh področjih zaznamovan s spremembami. Znanja in veščine, ki so dajala delo in zaslužek še našim staršem, ne zadoščajo več ali pa so celo pozabljena. Predmeti, ki so spremljali našo mladost, so bili zavrženi ali pospravljeni na podstrešja. Nostalgija pa je ostala in po nekaj desetletjih so izdelki domače obrti in ročnih spretnosti spet iskani. Na srečo najdemo med ljudstvom še skrite mojstre, med prebivalstvom pa resnične navdušence, ki so se pripravili od njih učiti.

Med sodobnimi neformalnimi oblikami pridobivanja in menjave znanja so pri nas najbolj razviti, med prebivalstvom vseh izobrazbenih ravni pa tudi najbolj priljubljeni študijski krožki. Med letošnjimi dobitniki priznanj Andragoškega centra Slovenije za izjemne dosežke na področju izobraževanja odraslih sta tako kar dve skupini, ki sta nam lahko zgled prav zaradi kakovosti dela v študijskih krožkih.

Andragoško društvo - Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje

Univerzo za III. življenjsko obdobje Velenje so ustanovili leta 1986. Društvo ima okrog 500 članov in kar 53 krožkov, v katerih so udeleženci pridobivali obrtno-umetnostna in praktična znanja lončarstva, pletarstva, vezenja, slikanja, igranja na inštrumente, sadjarstva in računalništva; izobraževali so se za kakovostnejše

življenje na osebni in lokalni ravni. Lotili so se tudi raziskovanja etnografskih, zgodovinskih in drugih krajevnih znamenitosti, prirejajo etnografsko in turistično zanimive dogodke, razstave, literarne večere, predavanja in javne tribune. Izdali so več knjig in vodnikov: Vrtljak življenja - Šaleška dolina v obdobju naših babic, Vpliv rudarjenja na življenje v Šaleški dolini, Graščinski vrtovi in parki v Šaleški dolini, Opis življenjskih poti zanimivih ljudi v Šaleški dolini...

V Velenju so lahko res veselili, da imajo med seboj tako ustvarjalne starejše občane.

Študijski krožki pri LU Slovenska Bistrica

Tudi med odraslimi z območja Pohorja, Haloz in Dravinjskih Goric so študijski krožki najbolj priljubljena oblika neformalnega učenja. Dolgo so starejši le nemočno opazovali, kako zamirajo nekdanje de-

javnosti lončarjev, tesarjev, pletarjev, coklarjev, vezilj... Potem pa so pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica zaživel prvi študijski krožki: Tako so kuhale naše babice, Pohorske in haloške vezenine nekoč in danes, Velika noč na Slovenskobistriškem, Naravna in kulturna dediščina na področju Haloz, Križi in kapelice v Makolah (nagrajeni krožek), Ustvarjajmo iz naravnih materialov in najuspešnejši v minulem letu - Krasilni in uporabni predmeti za dom na Slovenskobistriškem, ki je deloval pod mentorstvom Nade Milošič.

Tako so spet oživila nekatera rokodelstva (na priložnostni razstavi smo videli cokle, nečke, šinkle, košare, opletene steklenice, lončeno posodo, vezenine in pletenine). Nekaj udeležencev študijskih krožkov je pridobilo znamko »izdelek domače obrti« in s tem dodatni vir zaslužka. Nekaterih dejavnosti so se ude-

ležile kar cele družine. V zadnjih dveh letih je bilo v študijske krožke vključenih prek dvesto ljudi, najstarejši med njimi je bil star 74 let, najmlajši pa devet.

Lahko bi torej rekli, da se resnična moč, ki nam pomaga živeti iz korenin, skriva v prebujeni zavesti in znanju.

SLAVICA BORKA KUCLER

Pred tednom vseživljenjskega učenja

Spodbujanje motivacije

Ljubljana – Pri izobraževanju odraslih se stroka pogosto sprašuje o razlogih in dejavnikih, ki pripomorejo k odločitvi odraslega, da se dodatno izobražuje. O vzrokih za nadaljnje izobraževanje bodo andragogi govorili tudi na andragoškem kolokviju letošnjega šestega Tedna vseživljenjskega učenja (14. do 20. oktober). Osrednja tema kolokvija, ki ga pripravlja Andragoški center Slovenije (ACS), bo motivacija v izobraževanju odraslih. Raziskovanje motivacije za izobraževanje in motivacije pri učenju je še posebej aktualno ob dejstvu, da postaja vseživljenjsko učenje v sodobnih družbah čedalje pomembnejša sestavina ekonomskega in družbenega razvoja.

Na kolokviju bodo razpravljali o pomenu psiholoških, socialnopsiholoških in ekonomskih dejavnikov za motivacijo v izobraževanju, načinih spodbujanja motivacije za izobraževanje in učenje (vloga učiteljev, izobraževalnih ustanov), ukrepih za spodbujanje motivacije za izobraževanje na državni ravni in na ravni podjetij ter sodobnih metodah raziskovanja motivacije. Kolokvij bo v torek, 15. oktobra, v ACS v Ljubljani.

Znani so že tudi dobitniki priznanj ACS za leto 2002. Med posamezniki, ki prejmejo priznanja za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja, sta **Jožek Horvat - Muc**, svobodni kulturni delavec iz Murske Sobote in **Vera Brgoč**, predmetna učiteljica slovenskega in italijanskega jezika v pokoju iz Prestranka. Priznanja za skupine za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja bodo dobili skupina Projektno učenje za mlade (PUM) Ajdovščina, študijski krožki pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica iz Pragerskega in skupina za samo-

zagovorništvo oseb z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju z Iga. Priznanja za posameznike, skupine, društva, ustanove, podjetja ali lokalne skupnosti za izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih pa čakajo na **Srečka Krča**, prof. sociologije v pokoju z Jesenic, mag. **Boruta Roušnika**, umetnostnega zgodovinarja iz Ljubljane, dr. **Ivana Kežžara**, industrijskega pedagoga, mag. komunikologije in dr. pedagogike v pokoju iz Kranja, **Dušico Kunaver**, prof. angleščine in ruščine v pokoju iz Ljubljane, pa Andragoško društvo, Univerza za tretje življenjsko obdobje Velenje in Zveza tabornikov Slovenije iz Ljubljane ter Glotta Nova d.o.o. iz Ljubljane, Območna organizacija ZSSS Podravja iz Maribora in Mestna občina Maribor. **A. Č.**

Teden vseživljenjskega učenja

Slabo znanje odraslih

Premalo denarja za izobraževanje odraslih – Sedem svetovalnih središč – V prihodnje odrasli še manj funkcionalno pismeni

Ljubljana – Za odrasle, zaposlene ali nezaposlene, izobražene ali neizobražene, se je včeraj po vsej Sloveniji začel sedmi Teden vseživljenjskega učenja (TVU). Okrog 600 prirediteljev – Andragoški center Slovenije, društva, ljudske univerze, knjižnice, vrtci, osnovne in srednje šole – bo do 20. oktobra pripravilo skoraj 3000 raznovrstnih kulturnih in izobraževalnih dogodkov in delavnic. Odrasli Slovenci so, tako kaže raziskava o pismenosti odraslih v Evropi, funkcionalno slabo pismeni, glede na denarne vloške države v izobraževanje odraslih v prihodnje pa se bo stanje še poslabšalo.

Čeprav je Slovenija med prvimi v Evropi uvedla teden vseživljenjskega učenja – lani se je te prireditve udeležilo 40.000 odraslih – prihodnost izobraževanja odraslih Slovencev ni obetavna. **Olga Drofenik**, vodja TVU, je na včerajšnji tiskovni konferenci dejala, da se dostopnost izobraževanja, zlasti za neizobražene odrasle, zmanjšuje, izjema so le bolj izobraženi, a ti dodatnega izobraževanja niti ne potrebujejo. »Funkcionalna pismenost odraslih Slovencev je slaba. Smo na evropskem dnu in daleč za najboljšimi državami, predvsem iz Skandinavije«.

Da bi odrasli nemoteno delovali in živeli v današnji družbi, bi morali končati vsaj štiri-letno srednjo šolo. »Če želimo dodatno izobraziti Slovence, ki

nimajo štiriletne srednje šole, bi od države potrebovali okrog dve milijardi tolarjev.« Tega denarja pa, pravi Drofenikova, ni, in ga v naslednjih dveh letih tudi ne bo, saj ga proračun ne predvidevata. Še slabše kaže nacionalnemu programu za izobraževanje odraslih. »Že tri leta leži v predalih. Nič se ne premakne in tako bo tudi ostalo, saj v proračunih za leti 2003 in 2004 za programe izobraževanja odraslih ne bo dodatnega denarja, pa tudi v predlogu zakona o temeljnih razvojnih programih v izobraževanju in znanosti ni omenjenih sredstev za odrasle. Na vprašanje *Dela*, ali potemtakem nacionalnega programa sploh ne bomo nikoli imeli, je Drofenikova odgovorila, da očitno še vsaj nekaj let ne. Po njenem bi morala dr-

Odraslim, zlasti manj izobraženim in nezaposlenim, so za informacije o možnostih izobraževanja in dela na voljo tudi svetovalna središča. Prva so nastala lani – v Kopru, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu in Zalcu – danes oziroma jutri pa bosta odprta še dva, na Jesenicah in v Postojni. Vse informacije za odrasle so brezplačne, svetovalci pa prihajajo iz centrov za socialno delo, enot zavodov za zaposlovanje, šolskih svetovalnih služb. Po podatkih Sonje Klemenčič iz ACS je najpogostejša oseba, ki pride v svetovalno središče, ženska, stara 45 let, zaposlena, s poklicno ali srednjo strokovno šolo.

žava za uresničevanje tega programa odšteti nekaj milijard tolarjev, tega denarja pa, glede na 1,2 milijarde tolarjev za izobraževanje odraslih lani in letos, nima. »To pomeni, da bodo odrasli Slovenci v prihodnje še manj funkcionalno pismeni, nejasen pa je tudi odgovor, ali bo naša država v prihodnji raziskavi o pismenosti odraslih sploh sodelovala.«
Aleš Čakš

Danes bodo o vzrokih za nadaljnje izobraževanje govorili tudi na kolokviju, ki ga pripravlja Andragoški center Slovenije. Strokovnjaki, tudi iz tujine, bodo razpravljali o pomenu psiholoških, socialnopsiholoških in ekonomskih dejavnikov za motivacijo v izobraževanju, načinih spodbujanja motivacije za izobraževanje in ukrepih za spodbujanje motivacije za izobraževanje na državni in na ravni podjetij. Ob odprtju tedna vseživljenjskega učenja – udeležil se ga je tudi premier dr. Janez Drnovšek – je ACS 14 posameznikom, skupinam in društvom podelil nagrade za dosežke pri bogatenju znanja odraslih.

V Sloveniji se je začel teden vseživljenjskega učenja

Pridobivanje znanja vse življenje

Olga Drofenik: "Slovenija je zelo daleč od družbe znanja in se še oddaljuje"

V Sloveniji kljub razmeroma visokim vlaganjem v izobraževanje zelo zastajamo pri izobraževanju in usposobljenosti odraslih, smo na repu evropskih držav, pri deležu mladih, vključenih v izobraževanje, pa smo presegli celo povprečje EU, je ob začetku tedna vseživljenjskega učenja (TVU) povedala voditeljica projekta Olga Drofenik. Ob tej priložnosti so podelili letošnja priznanja Andragoškega centra Slovenije, ki prireja TVU že sedmič, za izjemne učne, promocijske in strokovne dosežke pri učenju odraslih.

Ob ugotovitvi, da je Slovenija prav na repu evropskih držav glede na delež odraslih, ki se izobražujejo, za nami so le Portu-

galska, Madžarska, Francija, Bolgarija, Grčija in Romunija, so podatki Eurostata za leto 2001 in Evropskega poročila 2002 pokazali, da se v izobraževanje vse bolj vključujejo manj izobraženi prebivalci Slovenije. Drofenikova je dodala, da je Slovenija daleč od družbe znanja, od nje se še oddaljuje, kar se kaže tudi v predlogu proračuna za prihodnji dve leti, ko sredstva ne zagotavljajo niti vzdrževanja ravni vseživljenjskega učenja, celo zmanjšujejo se.

Kot temeljna pogoja za udeležanje vseživljenjskega učenja je navedla, da mora večina prebivalcev imeti primerno temeljno znanje in usposobljenost, da lahko izkoristi priložnosti za učenje, ob tem pa mora večina prebivalcev svoje znanje

in usposobljenosti razvijati vse življenje. TVU, v katerega se vsako leto vključi vse več udeležencev, naj bi prispeval k razvijanju, širjenju in uveljavljanju zamisli in prakse vseživljenjskega učenja. Učenja, namenjenega vsem ljudem v vseh življenjskih obdobjih, okoliščinah in vlogah.

Nagrade, ki jih Andragoški center Slovenije podeljuje posameznikom, društvom, ustanovam, podjetjem in lokalnim skupnostim za izjemne strokovne in promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih, so včeraj prejeli **Srečko Krč, Borut Rovšnik, Ivan Kejžar, Dušica Kunaver**, Univerza za tretje življenjsko obdobje Velenje, Zveza tabornikov Slovenije, zasebna izobraževalna ustanova Glotta Nova, Območna organizacija ZSSS Počravlje in Mestna občina Maribor.

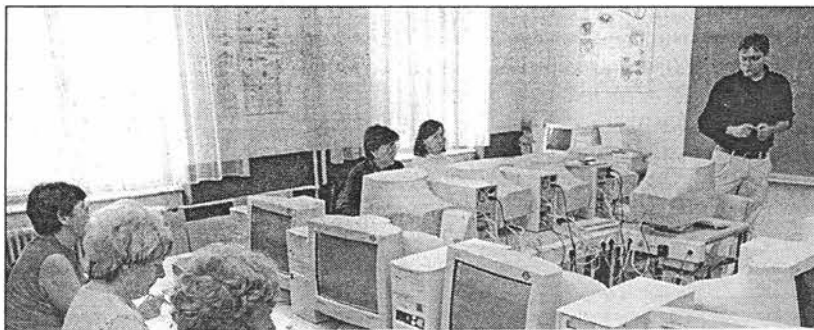
Nagradi za izjemne dosežke pri bogatitvi lastnega znanja sta prejela Jožek

Horvat - Muc, svobodni kulturni delavec iz Murske Sobote, in **Vera Brgoč**, učiteljica slovenskega in italijanskega jezika iz Prestranka. Priznanja skupinam za izjemne dosežke pri bogatitvi lastnega znanja pa so prejeli skupina Projektno učenje za mlade - PUM Ajdovščina, Študijski krožki pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica in Skupina za samozagovornišvo ljudi z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju.

Otvoritvene slovesnosti ob tednu vseživljenjskega učenja, na kateri so podelili posebna priznanja za izjemne dosežke na področju vseživljenjskega učenja, se je udeležil tudi predsednik vlade **dr. Janez Drnovšek**. V nagovoru je poudaril, da slovenska vlada že nekaj časa spodbuja vseživljenjsko učenje, saj je to ena najpomembnejših dejavnosti, ki močno vplivajo na prihodnost. (um, sta)

V Mariboru začeli z internetom

V tednu vseživljenjskega učenja bodo nekatere prireditve in razstave v Mariboru trajale ves teden; na Andragoškem zavodu so včeraj med drugim pripravili štiriurni tečaj interneta (na posnetku), do petka pa zavod Doba organizira testiranje jezikovnega znanja na internetu in svetovanje ob vključitvi v jezikovne programe. (sr)

Vseživljenjsko učenje

Včeraj se je z otvoritvijo stojnic na Grajskem trgu, na katerem bodo predstavljeni posamezni programi, pričel teden vseživljenjskega učenja (TVU). Vse do petka bo zavod Doba organiziral tako imenovane police znanja, testiranje jezikovnega znanja na internetu in svetovanje ob vključitvi v jezikovne programe ter jezikovno klepetalnico na internetu. Zavod Pekarna in MISC Infopeka pa prirejata v večernih urah fotografsko delavnico in usposabljanje mladih za pomoč vrstnikom.

Danes, v torek, izvajalci organizirajo številne delavnice, predavanja in tečaje. Andragoški zavod organizira v svojih prostorih ob 10. uri predavanje na temo medgenera-

cijskega povezovanja, ob 12. uri pa predavanje o vodenju skupine starih ljudi za samopomoč kot priprava na starost. Ob 13. uri Andragoški zavod organizira štiriurni tečaj interneta, ob 17. uri pa predavanje Ustvarjalno preživljanje prostega časa. Letos se TVU pridružuje tudi Gospodarska zbornica Slovenije, območna enota Maribor, ki bo ob 12. uri predstavila, kako iskati poslovne informacije na internetu in kako poslovno komunicirati z elektronsko pošto. Doba pripravlja popoldne delavnici Kako se učiti tujega jezika in Internet več ni neznanca - ob 13. uri, ob 16. uri pa bo delavnica Učimo se jezika z babico in dedkom. Mariborska knjižnica prireja v dvorani lutkovnega

gledališča predavanje Gradovi in gosposčine v mariborski okolici, ki se bo pričelo ob 17. uri. Društvo Nova pa nadaljuje ciklus predavanj Naravna pot do zdravja in zavestnega duhovnega razvoja s pričetkom ob 17. uri, v Srednji tekstilni šoli bo ob 17. uri delavnica slikanja na svilo. Šoum organizira ob 17. uri še tečaj interneta, istočasno tudi kulturno društvo Mariborska literarna družba v Astorii organizira literarni večer. V Univerzitetnem športnem centru bo čez dan potekalo športno plezanje na umetni steni ter predavanje Šport in zdrava prehrana.

V Rušah Cezam, javni zavod, organizira seznanitveni tečaj dela z računalnikom; začel se bo ob 11. uri in trajal do 16. ure. (sr)

Vseživljenjsko učenje bolj športno

Danes se bodo prireditve ob tednu vseživljenjskega učenja pričele bolj športno, saj prireja Univerzitetna športna zveza Maribor v dvorani Univerzitetnega športnega centra športno rekreacijo, v dvorani Štuk pa potopisno predavanje Potepanje s kolesom - Tibet in Nova Zelandija (urnik je objavljen na www.zdravazabava.com). Na ogled so tudi dela dijakov udeležencev izobraževanja odraslih na Srednji tekstilni šoli, kjer med 17. in 20. uri lahko udeležite učne delavnice slikanja na steklo. Galerija Media Nox pa ob tednu vseživljenjskega učenja prireja dneve odprtih vrat Mladinskega kulturnega centra, ogledate pa si lahko tudi skulpture **Karoline Pernar**. Na Srednji gradbeni šoli in Srednji kovinarski, strojni in metalurški šoli Maribor pa bodo med 9. in 16. uro v organizaciji Zveze društev inženirjev in tehnikov potekale obučne dejavnosti. Ob tem je na ogled razstava tehniške dediščine v Mariboru in njegovi vplivni okolici, ki jo lahko obiščete v prostorih zveze društev v Vetrinjski ulici 16. Andragoški zavod Maribor - Ljudska univerza pa dan začenja z delavnico o avtoriteti, ki se bo začela ob 9. uri. V prostorih Andragoškega zavoda ob 10. uri organizirajo predavanje z diskusijo z naslovom Japonska, popoldne ob 13. uri se nadaljuje tečaj interneta, zanj je potrebna predhodna rezervacija,

ob 17. uri pa za privržence popotništva prirejajo potopisno predavanje o Turčiji. V izobraževalnem zavodu Doba lahko med 10. in 16. uro preizkusite svoje jezikovno znanje po internetu in se pogovorite s svetovalcem o vključitvi v različne programe učenja in izobraževanje. Doba prireja še jezikovno klepetalnico na internetu, ki bo ob 13. uri, dan vseživljenjskega učenja pa zaključuje ob 18. uri s študentskim literarnim večerom. Društvo za razvoj duhovne kulture in ustvarjalnosti Nova pa nadaljuje s tretjim ciklusom predavanj Moč uma in pozitivnega mišljenja, ki bo v prostorih na Gosposki 28 med 17. in 18. uro. Kulturno društvo Mariborska literarna družba vabi na okroglo mizo, na kateri bodo govorili o internetu in starejših. Študentska organizacija univerze v Mariboru pa v multimedijem prostoru v študentskem domu 6 b ob 17. uri začenja delavnico Kako se kaj napiše?, na kateri vas bodo podučili o pisanju formalnih dopisov. Informacijsko-svetovalni center Infopeka, ki deluje v prostorih Pekarne, ob 17. uri organizira usposabljanje mladih za pomoč vrstnikom, ob 18. uri pa se lahko udeležite njihove delavnice namiznega grafičnega oblikovanja.

V ruškem Centru za mlade Cezam pa se lahko med 11. in 16. uro naučite osnov urejanja dokumentov v Wordu. (sr)

V Tednu vseživljenjskega učenja 2002 (14. do 20. oktobra letos) prireja Andragoški center RS, Šmartinska 134a, Ljubljana, v torek, 15. oktobra, z začetkom ob 10. uri 6. andragoški kolokvij na temo:

Motivacija v izobraževanju odraslih

Raziskovanje motivacije se ne ukvarja samo z motivacijo med učenjem, temveč tudi z motivacijo pred vključitvijo v izobraževalni program. S hitrim spreminjanjem tehnologije in življenja postaja koncept in strategija vseživljenjskega učenja vedno pomembnejša sestavina ekonomskega in družbenega razvoja.

Na kolokviju bodo svoje prispevke predstavili: **dr. Linden West** in **mag. Jan Eldred** (NIACE) iz Velike Britanije, **dr. Vinko Barić** in **dr. Petar Bezinović** iz Hrvaške ter slovenski strokovnjaki – **dr. Barica Marentič Požarnik**, **dr. Albert Mrgole** in **Marko Radovan**. Dodatne informacije: Andragoški center Slovenije, tel.: (01) 58 42 560.

Dušan Semolič je ta ponedeljek povabil na pogovor organizatorje in udeležence študijskih krožkov iz območne organizacije ZSSS Podravje. Govorili so o izkušnjah, za katere je sekretarka območne organizacije Vekoslava Krašovec istega dne prejela nagrado Andragoškega centra Slovenije (o tem poročamo na šesti strani). V skupno 13 krožkih je od leta 1995 sodelovalo prek sto sindikalnih zaupnikov in članov svetov delavcev.

Ker je ta teden razglašen za teden vseživljenjskega učenja, objavljamo tudi nekaj kritičnih ugotovitev. Da bi Slovence, ki nimajo niti štiriletne srednje šole, dodat-

no izobrazili, bi letno potrebovali vsaj dve milijardi tolarjev. Država pa v proračunu tega denarja nima. Nacionalni program izobraževanja odraslih že tri leta leži v predalih. To pomeni, da bodo odrasli Slovenci še manj funkcionalno pismeni. Prejšnja raziskava je pokazala, da pri tem za razviti-mi državami zelo zaostajamo, smo nekje na repu Evrope. Pomanjkanje denarja za te namene pa kaže, da bomo zaostanek še povečevali.

Študijski krožki so torej dobra možnost, ki bi jo lahko poleg sindikatov Podravja razvijala še kakšna druga sindikalna organizacija.

Območna organizacija ZSSS Podravje dobila priznanje za študijske krožke

Na slovesnosti ob tednu vseživljenjskega učenja je Andragoški center Slovenije podelil priznanja za izjemne učne, promocijske in strokovne dosežke na področju učenja odraslih. Posebna komisija je med 41 predlogi izbrala 14 dobitnikov priznanj. Direktorica andragoškega centra Vida A. Mohorčič Špolar jih je skupaj s predsednikom komisije Stanetom Vlajem podelila Jožetu Horvatu Mucu, svobodnemu kulturnemu delavcu iz Murske Sobote, Veri Brgoč, učiteljici

Sekretarki območne organizacije ZSSS Podravje sta priznanje podelila Vida A. Mohorčič Špolar in Stane Vlaj.

ci slovenskega in italijanskega jezika iz Prestranka, skupini za projektno učenje Pum iz Ajdovščine, študijskim krožkom pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica, skupini za samogovorništvo oseb z motnjami v duševnem razvoju iz Drage pri Igu, Srečku Krču, upokojenemu profesorju sociologije z Jesenic, Borutu Rovšniku, umetnostnemu zgodovinarju iz Ljubljane, Ivanu Kejžarju, upokojenemu profesorju iz Kranja, Dušici Kunaver, upokojeni profesorici angleščine in ruščine, Andragoškemu društvu-Univerzi za tretje življenjsko obdobje iz Velenja, Zvezi tabornikov Slovenije, Glotti Novi, zasebni izobraževalni ustanovi iz Ljubljane, območni organizaciji ZSSS Podravje in Mestni občini Maribor.

Priznanje območni organizaciji ZSSS Podravje je takole obrazloženo:

Nekoč so se ljudje rojevali v predvidljivem svetu. Skupnost, ki jih je sprejele medse, jih je naučila vsega, kar je bilo potrebno za skladno življenje v njej. Danes je drugače, svet je negotov in na vseh področjih zaznamovan z množstvom sprememb.

Za uspešno vključevanje v njegove tokove ne zadošča več le solidarnost socialnih zaveznikov, kar naj bi sindikati v skladu s tradicijo bili; tudi dostop do informacij je le nujno potrebno orodje. Resnična moč se skriva v prebujeni zavesti in znanju, vedno novem znanju. Pravice in svoboščine so nam zagotovljene le, če jih poznamo in uveljavljamo. Tega se še posebej dobro zavedajo v območni organizaciji ZSSS Podravje, kjer so

za potrebe svojega članstva poleg seminarjev, svetovanj, pravne pomoči, izdajanja različnih zloženkov in brošur razvili tudi mrežo študijskih krožkov. Z vsem tem zagotavljajo nenehno kakovostno izpopolnjevanje zaposlenih, sindikalnih zaupnikov in članov svetov delavcev.

Za kakovostno delo v študijskih krožkih so usposobili vodjo in več mentorjev, ki svoje znanje še izpopolnjujejo. Doslej so s pomočjo krožkov obdelali kar 13 tematskih področij. Tako so obravnavali: vprašanja soupravljanja v podjetjih, kako postati uspešen sindikalni zaupnik, kako v gospodarskih družbah zagotoviti socialno partnerstvo, kako v podjetjih reševati konflikte, kakšna je vloga sindikata v sferi dela, naloge sindikatov pred vstopom v Evropsko unijo, kako beležiti in ohranjati dokumente o sindikalnem delovanju, kakšen je položaj starejših delavcev, vodič po socialnovarstvenih pravicah, pravice delovnih invalidov, delovna razmerja po novem, prost pretok delovne sile, zaposlovanje tujcev in dnevni migranti, poti iz brezposelnosti. V vseh teh krožkih je sodelovalo več kot 100 sindikalnih zaupnikov in članov svetov delavcev. Sadovi njihovega dela so zanimive tematske brošure in priročniki, videokaseta, javni posveti in okrogle mize, pa tudi medijska osvetlitev perečih vprašanj. Vključevanje študijskih krožkov v širše socialno okolje je pripomoglo tako k širitvi novih spoznanj kot tudi k rasti kulture učenja in popularizaciji študijskih krožkov.

F. K.

Več znanja za odrasle? Ni denarja!

Aleš Čakš

V tednu vseživljenjskega učenja, ki poteka po vsej Sloveniji, imajo odrasli, zaposleni in brezposelni, izobraženi in manj izobraženi, različne možnosti za dodatno izobraževanje. Vsaj enkrat na leto lahko brezplačno sodelujejo v tečajih, delavnicah, če že ne morejo večkrat. Čeprav je Slovenija ena prvih evropskih držav, ki je začela s tednom vseživljenjskega učenja, je znanje odraslih Slovencev klavrno.

Mednarodna raziskava o pismenosti odraslih, predvsem o njihovih sposobnostih branja, pisanja in računanja, ki je bila izdelana pred tremi leti, je bila za Slovenijo katastrofalna. Slovenci, stari med 25 in 64 let, v povprečju ne dosegajo tretje ravni pismenosti, ki da zadoštuje za normalno delovanje v

današnji družbi. Tretja raven pismenosti (od petih) pomeni, da posameznik zna napisati prošnjo za službo, razume navodila, denimo za nastavitev novega televizorja, in nima težav z računanjem (seštevanjem, množenjem, deljenjem ...). Iz sklepov raziskave je jasno, da naj bi odrasli tretjo raven stopnje pismenosti dosegli z dokončano štiriletno srednjo šolo.

Na Andragoškem centru Slovenije (ACS), krovni organizaciji za izobraževanje odraslih, so pričakovali slabe rezultate, a bili vendarle presenečeni nad nizko funkcionalno pismenostjo odraslih pri nas. Pričakovati je bilo, da bo država hitro ukrepala in za izobraževanje odraslih primaknila več denarja, a se ni zgodilo nič. Žalostno je, da strokovnjaki iz

ACS že zdaj vedo, da bo v prihodnje samo še slabše.

Ko so v Nemčiji lani objavili porazne rezultate nemških šolarjev v mednarodni raziskavi o sposobnostih, ki jih pridobijo v šolah in pozneje uporabljajo v življenju, se je sprožil val ogorčenja. Ljudje so besneli, kako je to mogoče. Zdaj država v šolstvo že vlaga veliko več denarja, spreminjajo se učni načrti, celo strategije nemškega šolskega sistema. Šolstvo je v novem zagonu. Pa pri nas? Tudi v Sloveniji so mnogi zmajevali z glavo, kako je to mogoče, pametovali, kaj vse je treba spremeniti. Sprememb pa ni od nikoder. Nacionalni program za izobraževanje odraslih je pripravljen že tri leta in toliko časa že leži v predalih. Premier Janez Drnovšek je že pred dvema letoma napovedo-

val, da bo tudi Slovenija v 21. stoletju država učečih se ljudi in da je v znanju prihodnost. Na ministrstvu za šolstvo, znanost in šport so še do nedavnega obljubljali več denarja za izobraževanje odraslih, od obljub pa so ostale le še črke na papirju.

V proračunih za leti 2003 in 2004 denarja za izobraževanje odraslih ne bo nič več. Na ACS so za prihodnost odraslih in njihovega znanja zaskrbljeni, saj da že zdaj primanjkuje denarja za ohranjanje obstoječih programov za odrasle, kaj šele za nove. Na te, pravijo, lahko pozabijo.

Za ponazoritev: lani in letos je država izobraževanju odraslih namenila isti znesek – 1,2 milijarde tolarjev. Potrebovali bi vsaj štiri, pet milijard, da bi se pripravljene nacionalni pro-

gram, če bi ga kdo sploh resno jemal, uresničeval. To so številke, ki jih na ministrstvu verjetno dobro poznajo, zato sploh ne preseneča, da se za program nihče ne zmeni. Pri tem tudi ni jasno, ali bo Slovenija sploh sodelovala v novi mednarodni raziskavi o pismenosti odraslih. V tej raziskavi naj bi se strokovnjaki z ugotavljanjem računskih, pismenih in bralnih sposobnostih zdaj lotili še tako imenovanih *social skills* – tistih spretnosti, ki jih s šolanjem pridobimo za življenje. Tudi sodelovanje v raziskavi je namreč precejšen strošek – 300.000 dolarjev.

Namesto da bi država ukrepala in vlagala v nove programe za izobraževanje odraslih, zlasti brezposelnih, spodbujala zanimanje med odraslimi za še več znanja, ne naredi nič. Vsi

imajo le polna usta praznih obljub v slogu znanje je vse, učimo se vse življenje ... Manj izobraženi, ljudje s poklicno izobrazbo, so za znanje pri nas očitno vselej in najbolj prikrajšani. V podjetjih, denimo, se nenehno in dodatno izobražujejo večinoma že izobraženi in vodilni delavci, »navadni« delovni sili ostajajo drobtinice, morda kakšen seminar, tečaj.

Iz podatka, da se je tedna vseživljenjskega znanja lani udeležilo 40.000 odraslih, lahko sklepamo, da jim izobraževanje očitno ne smrdi. Videti pa je, kakor da preveč izobraženi Slovenci ne dišijo državi. Bi jo morda motilo, če bi delavci z več znanja (pre)več razmišljali, stremeli k napredovanju in postali manj podredljivi, upogljivi?

Opozorila ob slavlju

■ "V tednu vseživljenjskega učenja želimo pri odraslih prebuditi radovednost in utrditi pozitiven odnos do učenja. Spomniti jih želimo, kako pomembno je vseživljenjsko učenje, saj se učimo ves čas v različnih vlogah – v osebnem, poklicnem in družbenem življenju ... Obenem z različnimi dogodki – denimo predavanji in delavnicami – ljudske univerze, društva, klubi, šole, univerze, vrtci, knjižnice, kulturne in gospodarske ustanove, zasebne izobraževalne organizacije (letos je teh izvajalcev med 550 in 600) predstavijo svoje programe in privabljajo ljudi, da se vključijo v izobraževanje in učenje tistih stvari, ki jih zanimajo in so zanje koristne," je ob začetku sedmega tedna vseživljenjskega učenja – TVU (od 14. do 20. oktobra) dejala njegova nacionalna koordinatorica z Andragoškega centra Slovenije mag. Zvonka Pangerc Pahernik.

Z različnimi dejavnostmi se mesta in občine spreminjajo v učeče se skupnosti. Za učenje ni nikoli prepozno in možnosti je veliko, so prepričani na andragoškem centru. Čeprav je Vlada RS pokroviteljica tedna, je voditeljica TVU Olga Drofenik opozorila, da v Sloveniji sicer namenimo dokaj velik delež javnih sredstev za izobraževanje (6 odstotkov, kar je nad evropskim povprečjem), za izobraževanje odraslih pa zmanjka denarja in smo na tem področju precej pod evropskim povprečjem. "Če bi hoteli odpraviti izobrazbeni primanjkljaj pri odraslih in doseči, da bi vsi imeli srednješolsko izobrazbo, bi morali v njihovo dodatno izobraževanje vložiti dve milijardi tolarjev, kar je petkrat več denarja, kot ga država nameni temu področju," je pojasnila Olga Drofenik in dodala, da se splošna dostopnost za izobraževa-

nje zmanjšuje, povečuje se le pri izobraženih. Kritično je še izpostavila, da predlog nacionalnega programa za izobraževanje odraslih, edinega dokumenta, ki določa finančne vire, s katerimi bi uresničili cilje na tem področju, že tri leta leži v "državnih" predalih.

Lokalna svetovalna središča

Da bi vseživljenjsko učenje resnično zaživelo, morajo odrasli izbrati ustrezno izobrazbeno pot (formalno, neformalno in učenje z izkušnjami) ter znanje in usposobljenost razvijati vse življenje (več odraslih v izobraževanju in kakovost tega izobraževanja). Pri tem jim lahko pomagajo lokalna svetovalna središča, ki jih razvija andragoški center (lani so začela delovati v Kopru, Mariboru, Murski Soboti, Novem mestu, Žalcu, minuli teden sta bila odprta še v Postojni in na Jesenicah, pripravljajo pa ju tudi v Novi Gorici in Zasavju). Tam dobijo odrasli informacije, nasvet in pomoč strokovnjaka pred vključitvijo v izobraževanje (izbrati ustrezen izobraževalni program in organizacijo, ki ga izvaja, spoznati vpisne pogoje, kako poteka izobraževanje in drugo), med iz-

obraževanjem (kako organizirati učenje, kako odpravljati težave pri učenju) in ob koncu izobraževanja (oceniti, kaj sem dosegel, kaj se še lahko izobražujem). Tovrstne podporne dejavnosti motivirajo odrasle in krepijo samozavest. Svetovalna središča imajo sedež pri ljudskih univerzah. Povezujejo se v svetovalno mrežo, v katero naj bi bile zajete njihove dejavnosti in dejavnosti centrov za socialno delo, svetovalnih služb na šolah, zavoda za zaposlovanje in drugih (kot so povedali na andragoškem centru, so bile na začetku težave pri oblikovanju mreže, saj svetovalci s posameznih področij še vedno niso vajeni odprto sodelovati).

EU bo preverjala uresničevanje ciljev

Evropska komisija je lani sprejela strateške dokumente in akcijski načrt, kako uresničiti cilje Memoranduma o vseživljenjskem učenju; pripravili so tudi že kazalce (objavljeni so v Evropskem poročilu o indikatorjih kakovosti vseživljenjskega učenja), s katerimi bodo spremljali doseganje ciljev in merili napredek – Evropska unija bo to ocenno obravnavala leta 2004 in 2010 (primerjava z EU povprečjem, zaostanek za povprečjem treh najboljših držav, dosežen napredek med letom 2004 in 2010). Ti kazalci merijo spremembe na širih temeljnih področjih: spretnosti, kompetence in stališča posameznika, dostop in udeležba posameznika, viri za vseživljenjsko učenje (denimo javna vlaganja v izobraževanje) ter strategije in razvoj sistema (učinkovitost sistemov vseživljenjskega učenja – ponudba, svetovanje, usmerjanje, priznavanje, certificiranje).

D. P.

Slavnostnega odprtja tedna vseživljenjskega učenja so se udeležili tudi predsednik slovenske vlade dr. Janez Dmobjek, ministrica za šolstvo znanost in šport dr. Lucija Čok ter državni sekretar mag. Mirko Zorman. Na njem so že šestič podelili priznanja Andragoškega centra Slovenije za izjemne učne uspehe in bogatitev lastnega znanja posameznikom in skupinam ter za strokovne in promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih (ustanovam, društvom, podjetjem, lokalnim skupnostim, posameznikom, skupinam). Prejeli so jih: Jožek Horvat Muc, svobodni kulturni delavec iz Murske Sobotice, Vera Brgoč, učiteljica slovenskega in italijanskega jezika iz Prestranka, Projektno učenje za mlade Ajdovščina, študijski krožki pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica, skupina za samozagovornost oseb z zmerno in težjo motnjo v

nja posameznikom in skupinam ter za strokovne in promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih (ustanovam, društvom, podjetjem, lokalnim skupnostim, posameznikom, skupinam). Prejeli so jih: Jožek Horvat Muc, svobodni kulturni delavec iz Murske Sobote, Vera Brgoč, učiteljica slovenskega in italijanskega jezika iz Prestranka, Projektno učenje za mlade Ajdovščina, študijski krožki pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica, skupina za samozagovornišvo oseb z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju iz Drage pri Igu, Srečko Krč, profesor sociologije v pokoju, vodja Univerze za tretjo življenjsko obdobje z Jesenic, Borut Rovšnik, umetnostni zgodovinar, mag. informacijskih znanosti - muzeolog iz Ljubljane, Ivan Kejžar, upokojeni izredni profesor Univerze v Mariboru, mag. komunikologije in dr. Industrijske pedagogike iz Kranja, Dušica Kunaver, profesorica angleščine in ruščine v pokoju iz Ljubljane, Andragoško društvo - Univerza za tretje življenjsko obdobje Velenje, Zveza tabornikov Slovenije, Glotta Nova, zasebna izobraževalna ustanova iz Ljubljane, Območna organizacija ZSSS Podravja, Maribor in Mestna občina Maribor.

V tednu vseživljenjskega učenja je bil tudi 6. andragoški kolokvij, na katerem so domači in tuji strokovnjaki razpravljali o Motivaciji v izobraževanju odraslih.

azgledi, št. 16, 19. oktober 2002, str. 2

Stran 12
VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Radost, veselje, pričakovanje

Ob tednu vseživljenjskega učenja (od 14. do 20. oktobra) so na široko odprli vrata šole, vrtci, ljudske univerze, izobraževalne, kulturne in mladinske organizacije, kratka, vsi, ki želijo spodbuditi našo radovednost. Spomnimo se, kako je učenje prežeto z našim vsakdanom.

Da ima učenje številne različne odtenke, dokazujejo tudi izkušnje nekaterih vam dobro znanih ljudi.

VESELJE, ZABAVA, UŽITEK ... = UČENJE • VESELJE, ZABAVA, UŽITEK ... = UČENJE • VESELJE, ZABAVA, UŽITEK ... = UČENJE

Neizmerna lahkost vedoželjnosti

Z učenjem ne bodo nadaljevali tisti, ki so imeli v zgodnejšem obdobju z njim slabe izkušnje

■ **Vseživljenjsko učenje** (*lifelong learning*) je, kot nakazuje že sam izraz, učenje od zibke do groba, učenje, ki prežema vse življenje. Osnovnošolsko in pozneje poklicno izobraževanje in usposabljanje naj bi pri mladih razvijala spretnosti, s katerimi se bodo znali učiti tudi pozneje, vse življenje - temeljno je, da se naučijo učiti se, imajo pozitiven odnos do učenja ter ohranijo radovednost in zanimanje za novosti.

Pri učenju je najpomembnejša želja. Z učenjem ne bodo nadaljevali tisti, ki so imeli v zgodnejšem obdobju slabe izkušnje z njim in so doživeli neuspeh. Prav tako se ljudje ne bodo učili, če ne bodo imeli primarne priložnosti (čas, kraj, preskrbljenost), če vsebina in metoda ne bosta prilagojeni njihovim kulturnim pogledom in življenjskim izkušnjam; ne bodo hoteli vložiti naporov in denarja v nadaljnje učenje, če znanja in spretnosti, ki so jih do takrat pridobili, ne priznamo (zaradi osebnih razlogov ali napredovanja pri

Bolj ko povezuje, več se naučite.

(Jannette Vos)

Dobro razvita pamet, strast do učenja in sposobnost za praktično uporabo znanja - to so novi temelji prihodnosti.

(Poročilo SCANS)

delu). Da se bo vseživljenjsko učenje resnično uveljavilo, mora biti posameznik motiviran za učenje in mora imeti različne učne priložnosti. K učenju je treba z ustrežno ponudbo spodbuditi predvsem tiste, ki so imeli najmanj koristi od izobraževanja in usposabljanja.

V družbi je do zdaj prevladovalo in bilo tudi najbolj cenjeno formalno učenje - izobraževanje in usposabljanje v institucijah s priznanimi diplomami in kvalifikacijami. Z vseživljenjskim učenjem naj bi se to spremenilo, saj postajata pomembnejši prej zapostavljeni vrsti učenja: neformalno učenje: zunaj šol, univerz - lahko na delovnem mestu, v skupinah civilne družbe (mladinske organizacije, sindikati), organizacijah (umetnost, šport, glasba ...) in informalno oz. priložnostno učenje: najstarejša oblika učenja - prevladuje v zgodnjem otroštvu, je naravni spremljevalec vsakdanjega življenja in pogosto to učenje ni namerno.

Novejši pojem, ki so ga strokovnjaki skovali, je več-

razsežnostno učenje (*lifewide learning*). Ta poudarja razširjenost učenja na kateri koli stopnji našega življenja. Predvsem pa naj bi ozaveščal, da je učenje lahko tudi veselo, da poteka tako v družini, trenutkih sproščanja, skupnosti kot pri vsakdanjem delu. Tako učenje prežema javno in zasebno življenje ter individualno in institucionalno raven.

Pozitiven odnos je za učenje največja vrednost, ki jo premorete.

(Bobbi Deporter)

O vseživljenjskem učenju so v devetdesetih letih ponovno začeli razpravljati tudi politiki. Evropski svet je, zaskrbljen predvsem nad brezposelnostjo, leta 2000 na srečanju v Lizboni sklenil, da moramo uresničevati vseživljenjsko učenje in tako oblikovati na znanju temelječe gospodarstvo in družbo (komisija je na osnovi sklepov pripravila Memorandum o vseživljenjskem učenju). Vseživljenjsko učenje naj bi pospešilo aktivno državljanstvo, zaposljivost in je, kot je zapisano, "bistveno za razvoj državljanstva, socialne kohezije in zaposlovanja".

Te dni ste se lahko udeležili številnih predstavitev,

Ljudje se, ne glede na starost, lahko naučijo česar koli. Pomembno je le, da imajo možnost naučiti se, kako uporabiti sebi najprimernejši in najbolj priljubljen način učenja.

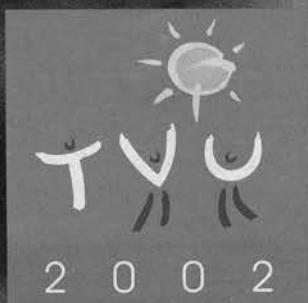
(Barbara Prashling)

prirediv, delavnic, omizij ..., ki so se zvrstili pod okriljem letos že sedmega tedna vseživljenjskega učenja (od 14. do 20. oktobra). Vrata so odprli šole, vrtci, ljudske univerze, izobraževalne, kulturne in mladinske organizacije, kratka, vsi, ki želijo spodbuditi našo radovednost. Učenje je življenje. Opazujemo, pretresamo, se veselimo, čudimo, zanimamo, sprašujemo, slutimo, preverjamo. Najpomembnejša je želja, neusahljiva strast vedeti ali znati nekaj novega. Pogosto se znanja, ki ga pridobimo v sproščenem in zabavnem ozračju, niti ne zavedamo.

Da ima učenje številne različne odtenke, dokazujejo tudi izkušnje naslednjih, vam dobro znanih ljudi.

Šola bi morala biti najboljša zabava v mestu.

(Peter Klime)

Priloga revije Naša žena, november 2002

Teden vseživljenjskega učenja 2002

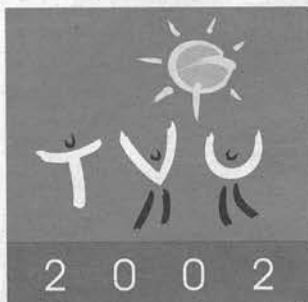
Dobitniki priznanj za učenje odraslih

Foto: Buenos Dias

PRILOGE

naša
žena

izročilo za prihodnost

Olga Drofenik:
Kultura učenja spreminja
ovire v spodbude, nasprotja
v ustvarjalno sodelovanje
in moč v solidarnost,
ki združuje.

Priloga je nastala v sodelovanju z Andragoškim centrom Slovenije. Besedila in fotografije je prispeval Andragoški center Slovenije, prilogo je uredila Maja Korošak, tehnično uredil Andrej Verbič.

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Promociji kulture učenja je namenjena zdaj že tradicionalna festivalska prireditev Teden vseživljenjskega učenja - TVU, ki so ga sodelujoči sprejeli kot plemenito naložbo v uresničevanje skupne vizije - Slovenije, učeče se dežele.

Tudi Slovenci smo se znašli v senci različnih oblik nezaupanja, nerazumevanja, nestrpnosti in brezobzirne tekmovalnosti, ki razdvajajo bogate in revne, poglobljajo napetosti med tistimi, ki imajo kapital/znanje/moč, in drugimi, ki tega nimajo, med »našimi« in »drugачnimi« v soseskah, pri naših sosedih in v svetu. Ali bomo uspeli delitve preseči, da napetosti ne bodo prerasle v spopade, v katerih ne bo zmagovalca, kjer bomo ostali samo poraženci? Ali smo se sposobni iz nemočnih opazovalcev preleviti v kritične, ustvarjalne posameznike?

Seveda smo sposobni in tudi dovolj moči imamo. Ta moč izvira na eni strani iz skupnega cilja: živeti v miru in blaginji, ko lahko enakopravno soodločamo o sedanjosti in prihodnosti nas samih in naših najbližjih, na drugi strani pa iz skupnega prepričanja, da sta učenje in znanje tisto, kar nam prinaša radost, odgovornost in moč, da skupne cilje z združenimi močmi tudi uresničimo. Vsi soustvarjalci Tedna vseživljenjskega učenja, sodelavci Andragoškega centra Slovenije in izvajalci TVU iz več sto organizacij, društev in drugih sodelujočih iz vse Slovenije, smo v šestih letih - od prvega Tedna (1996) do letošnjega - zrastle v veliko, stotisočglavo ustvarjalno skupino; dozorevali smo v pripravah dogodkov v Tednu vseživljenjskega učenja, se pri tem učili drug od drugega, premagovali nasprotja, stkali številne vezi prijateljstva in najrazličnejše oblike solidarnosti.

Vse od leta 1997 se nam pridružujejo ljudje, ki so vsem nam svetel zgled - dobitniki priznanj za izjemne dosežke v učenju odraslih. To so posamezniki, ustanove in neformalne skupine, ki jih na poti k cilju niso ustavile ne zunanje ovire, ne osebna tveganja.

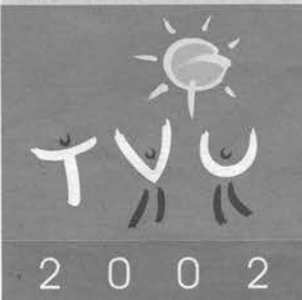
Letošnje dobitnike priznanj Andragoškega centra Slovenije (ACS) za izjemne dosežke na področju učenja in izobraževanja odraslih odlikujejo ustvarjalnost, duhovno bogastvo in moč, saj so s pomočjo učenja nasprotja in ovire spremenili v spodbude, stkali vezi za ustvarjalno sodelovanje in tako razširili prostor solidarnosti in razumevanja v svojem okolju. Z njihovimi življenjskimi zgodbami se lahko poistovetimo, v njih lahko najdemo moč za spremembe v lastnem življenju, za doseganje novih učnih ciljev in osebno rast.

Olga Drofenik, Andragoški center Slovenije

DOBITNIKI PRIZNANJ ACS 2002

Komisija za podeljevanje priznanj - v njej so bili: dr. Vida A. Mohorčič Špolar (ACS, predsednica), mag. Stane Vlaj (Visoka upravna šola, namestnik predsednice), dr. Lojze Sočan (Strokovni svet za IO), mag. Jože Miklavc (MŠZŠ, sektor IO), Metka Svetina (ACS), mag. Ester Možina (ACS), Lilijana Grof (LU Murska Sobota), dr. Alenka Šelih (Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta) in Gorazd Jenko (MDDSZ); se je odločila podeliti skupno **14 priznanj** (od 15 možnih), in sicer:

1. **posameznikom/-cam** za izjemne učne uspehe in **bogatitev lastnega znanja**, dve priznanji;
2. **skupinam** za izjemne uspehe pri **bogatitvi lastnega znanja**, tri priznanja;
3. **posameznikom/-cam**, skupinam, ustanovam, društvom, podjetjem in lokalnim skupnostim za **izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih**, devet priznanj.

PRIZNANJE POSAMEZNIKOM(-CAM) ZA IZJEMNE UČNE USPEHE IN BOGATITEV LASTNEGA ZNANJA

JOŽEK HORVAT - MUC,
svobodni kulturni delavec iz Murske Sobote

ZA SPOŠTOVANJE DRUGAČNOSTI

*»Pomagaj nam, Bog,
če imaš srce.
Usmili se nas,
starih piskrovezov,
da bi še mi kaj boljšega
dočakali.«*

(Stara romska pesem)

Čprav je bilo v okolju, iz katerega izhaja, spoštovano le izkušensko učenje, je Jožek Horvat - Muc ubral drugačno pot. Pridobil je poklicno izobrazbo in se vključil v različne oblike organiziranega izobraževanja: pri tabornikih se je učil uporabnih veščin in vodenja, postal je nogometni trener in sodnik ter inštruktor

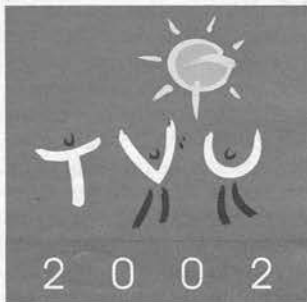
karateja. Kulture prostovoljskega dela se je učil kot brigadir na delovnih akcijah, kjer je bil večkrat odlikovan. Pozneje je na Dunaju študiral romologijo in postal inštruktor za romski jezik.

Pot vseživljenjskega učenja pa ni bila sama sebi namen. Jožek Horvat - Muc se je že od otroštva srečeval s predsodki, na katere je med večinskim prebivalstvom naletel sam ali njegova romska skupnost, zato se je odločil, da bo vse svoje moči posvetil delu za boljšo samopodobo Romov, medsebojnemu spoznavanju in spoštovanju drugačnosti. Vse, kar se je sam naučil, je posredoval tudi članom svoje skupnosti. Kjer učnih poti ni bilo, jih je ustvaril sam: ustanovil je taborniško četo Zeleno rasto - Zeleni hrast in bil njen starešina, na noge je postavil karate klub Kyu, ves čas pa je tudi kulturni animator, ustanovitelj prve romske gledališke skupine pri nas, avtor gledaliških besedil in režiser. Sodeluje pri redni radijski oddaji Romskih 60 minut ter televizijskih Romskih razgledih - Romano dikhijpe. Da bi romski jezik dvignil na višjo kulturno raven, je začel vo-

diti tečaje in delavnice za romske in neromske organizacije, doma - na LU Murska Sobota, v osnovnih šolah, na Pedagoški fakulteti in na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, a tudi v tujini - predvsem v Avstriji, na Univerzi v Gradcu ter na Češkem in Madžarskem.

Romski jezik in kulturo neguje tudi kot urednik časopisa *Romano Them* in zbornikov *Romano Kedijpe* ter kot organizator Mednarodnega romskega tabora. Kot predsednik društva *Romani Union*, ki ga je ustanovil leta 1992, skrbi za večjo kulturno samozavest in odprtost romske skupnosti, s tem pa tudi, da bi širša skupnost Rome bolje sprejemala.

Jožek Horvat - Muc je predsednik zveze Romov Slovenije in član parlamenta Svetovne romske organizacije. S svojim vsestranskim delom je zgled kulture vseživljenjskega učenja in znanilec/oblikovalec nove (samo)podobe Romov; pripadnike večinskega prebivalstva pa opominja, da med njimi živi tudi romska skupnost, ki s svojo kulturo in jezikom pomeni obogatitev za vse in je zato vredna, da njeno drugačnost in vključevanje v družbo spoštujemo in omogočamo.

VERA BRGOČ, učiteljica slovenskega in italijanskega jezika iz Prestranka

VETER V KRILIH

»Zavedati se moraš, da čim več veš, tem bolj spoznavaš tudi luknje, praznine v svojem znanju. Potem se ti tudi porodi želja, da bi spet dobil veter v krila, v svoja jadra, da bi letel više in čim dlje. In čim više se odpirajo svetovi, tem bolj kreativna je tvoja moč. To je misterij, ta duhovnost, ki vedno presega materialne okvire.«

»Čim globlja so čustva, tem svobodnejši je tudi človek, ki se izobražuje. Ne samo, da je svoboden, ampak je tudi tolerant. Razume tudi druge ljudi. Čim bolj je primitiven, tem manj je strpen. Tu so še odprte naloge za izobraževanje - je tisto, ki razvija človeka, razvija čustva, razvija duhovnost in strpnost.«

(Vera Brgoč)

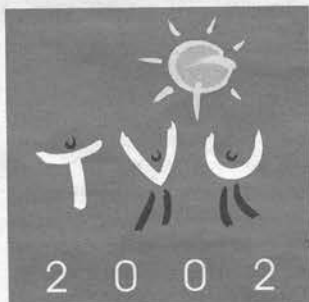
Odrasle je začela izobraževati, še preden se je na državni ravni razširila mreža ljudskih univerz. K temu so jo spodbudile potrebe okolja, v katerem je živela. »Ljudje so bili lačni lepe slovenske besede in novega znanja,« se spominja. »Na moji prvi šoli, v

Palčju, smo imeli ob večerih pravo ljudsko, pravzaprav vaško univerzo.«

Po prihodu v OŠ Prestranek se je - poleg poučevanja v razredu in obšolskega dela z mladino - lotila tudi organiziranja dveletne kmetijske šole: vaščani so se zbirali v učilnici na

poljudnih predavanjih, ki jih je spremljalo predvajanje diafilma, tedaj najsodobnejšega didaktičnega pripomočka. »Vsa vas se je zbrala, odrasli in mladina.« Poleg 'šole na vasi' je spodbudila, da se je začela tudi 'šola v tovarni'. Tako je uresničila nekaj izvirnih zamisli vseživljenjskega učenja.

Toda njena prva skrb je bila šola. »Šele ko sem se udomačila v šoli in vse storila zanjo, kar sem mogla, sem lahko delala tudi na ljudski univerzi.« Vera Brgoč je uživala v šoli, a tudi v širšem okolju neomajno zupanje, saj je znala pri vsakem učencu poiskati dobre lastnosti, pa naj se je še tako težko učil. »Toda le na dobrem je mogoče graditi,« poudarja, »pa tudi učenec mora vedeti, na kaj se lahko opre, da bo napredoval in izbral pravi poklic.« Na OŠ v Palčju in Prestranku je vodila obšolske dejavnosti, organizirati je začela tečaje prve pomoči, vodila gledališko skupino... Po prevzemu ravnateljskih dolžnosti je zasnovala izviren projekt celodnevne šole. Bila je članica različnih strokovnih komisij s področja vzgoje in izobraževanja: zaradi ugleda, ki si ga je pridobila, pa so jo povabili tudi v številne častne, strokovne in delovne skupine na krajevnih in občinski ravni.

PRIZNANJE SKUPINAM ZA IZJEMNE USPEHE PRI BOGATITVI LASTNEGA ZNANJA

Skupina Projektno učenje za mlade - PUM Ajdovščina

VELIK OSEBNI NAPREDEK

»Hotel sem se sprehoditi po preteklosti, a se je slika ustavila tam, kjer je bilo vse črno, vse polno strahu in upornišva. Hotel sem spremeniti to črnino... začel sem se boriti... Bolj ko sem se boril, slabše je bilo... Takrat sem spoznal, da preteklosti ni mogoče spremeniti, spremeniš lahko le prihodnost.«

(Miloš, pumovec)

Mislim, da bi država morala bolj podpreti te programe, ker so smiselni, tudi če rezultatov ni takoj, če se torej mladi, ki se zanje odločijo, ne vpišejo takoj v šolo, se zaposlijo ali kaj podobnega že kar na začetku. Pomembno je, da dobijo vsaj eno pozitivno izkušnjo, saj je očitno, da prihajajo zelo radi, da jim to nekaj da.«

(mentorica v PUM-u)

Življenje mladostnikov v današnjem svetu, v katerem vladata tekmovalnost in denar, ni rožnato, pa je vendar lah-

ko tudi pravljico. To so dokazali udeleženci programa PUM - Projektno učenje za mlade v Ajdovščini, ko so le-

tos na pomlad zbrali sadove delavnice kreativnega pisanja in jih oblikovali v privlačno brošuro z naslovom *Pravljice iz PUM-zije*.

Skupina PUM Ajdovščina je bila ustanovljena leta 2000 in je prva tovrstna skupina na severnem Primorskem. V začetku jo je sestavljalo 19 mladih brez poklica in zaposlitve, letošnjo pomlad pa se jih je programa redno udeleževalo 22. Da bi mlade s slabimi izkušnjami iz šolskih klopi navdušili za učenje, so morali organizatorji uporabiti veliko domišljije in duhovitosti, da so pripravili 'drugačne' naloge in preskušnje, ki naj bi jim prinesle potrditev in jih s tem motivirale za nadaljnje delo.

Za te mlade, ki so bili brez delovnih in učnih navad, je bil velik dosežek že, da so vztrajali v skupini. Toda oni so se odlikovali še po marsičem. Naučili so se skupinskega dela in z javnimi nastopi pokazali, da tudi oni lahko prispevajo h kakovostnejšemu življenju v matičnem okolju, čeprav je to okolje marsikoga med njimi že zaznamovalo in ga izrinilo na obrobje. Novo samozavest je pumovcem vtilo spoznanje, da lahko kraju, ki nima prav bogate ponudbe kulturnih in družabnih prireditev, ponudijo kaj izvirnega in lepega tudi s sadovi svoje domišljije in ustvarjalnosti. Tako so uprizorili lutkovno igrico, v osrednjem mestnem parku postavili novoletno jelko in izdali zbirko pravljič. Lutkovno igrico *Kaplje se igrajo hudournik*, s katero so nastopili na festivalu Štrudlfest, so sami opremili scensko in zvočno, tudi lutke so izdelali sami.

Mentorici ugotavljata, da so mladi napredovali v osebnotnem razvoju, saj so se zboljšale njihove spretnosti komuniciranja in sporočanja, večja je strpnost, samoocenjevanje je realnejše. Opazen je tudi napredek pri vključevanju v delo, tako znotraj skupine kot tudi v zasebnem življenju članov, saj

si je nekaj 'pumovcev' poiskalo zaposlitev, nekateri so se vključili v redno izobraževanje ali se vrnili v šole, ki so jih zapustili; nekateri so opravili manjkajoče izpite. In kaj menijo ajdovski pumovci? Nič jim ne more povrniti zamujenih trenutkov, lahko pa se pripravijo na naloge, ki jih še čakajo.

Študijski krožki pri Ljudski univerzi Slovenska Bistrica

SODELOVALE SO CELOTNE DRUŽINE

»Z dejavnostmi v študijskih krožkih oživljamo že skoraj pozabljena znanja naših babic in dedov, spodbujamo medgeneracijsko učenje in se vzgajamo za spoštovanje drugačnosti.«

(člani študijskega krožka)

Med odraslimi z območja Pohorja, Haloz in Dravinjskih Goric so študijski krožki najbolj priljubljena oblika neformalnega učenja. Dolgo so starejši

le nemočno opazovali, kako zamirajo nekdanje vsakdanje dejavnosti lončarjev, tesarjev, pletarjev, coklarjev, vezilj... Potem pa so pri Ljudski uni-

verzi Slovenska Bistrica zažive-
li prvi študijski krožki, in začelo
se je bogato medgeneracijsko
sodelovanje, ki je temeljilo
na odkrivanju in osvajanju
novih znanj: *Kuhajmo s srcem*
ali *Tako so kuhale naše babice*,
Letni časi v svili, *Pohorske*
in haloške vezenine nekoč in
danes, *Velika noč na Slovenskobistriškem*,
Naravna in kulturna dediščina na področju
Haloz, Križi in kapelice v Makolah,
Ustvarjajmo iz naravnih materialov
ter *Krasilni in uporabni predmeti za dom na Slovenskobistriškem*.

V minulem letu sta bila naj-
uspešnejša študijska krožka
Krasilni in uporabni predmeti
na Slovenskobistriškem nekoč in
danes ter *Živimo z vami* - krožek,
namenjen medsebojnemu spoznavanju
in premagovanju jezikovnih in
kulturnih ovir, saj so ga obiskovale
predvsem osebe, priseljene iz tujine.

Kulturno dediščino so v Slovenski
Bistrici spoznavali že v minulih
letih, novost študijskega krožka
pod mentorstvom Nade Milošič pa je
v izrazito delovni naravi učenja.
Člani krožka so se učili veščin,
ki so njihovim prednikom dajale
delo in zaslužek. Zakladnico
ljudskega znanja so spoznavali
neposredno, tako da so se učili
drug od drugega: domačini, ki
še znajo izdelovati cokle, so bili
najprej v vlogi učiteljev, potem pa
so se sami urili v pletenju košar iz
ličja ter iz vrbovih in smrekovih
vej... Domačini se očitno zavedajo,
kakšen pomen ima prenašanje
znanja na mlajše rodove, zato so
se nekaterih dejavnosti udeležile
kar cele družine! V zadnjih dveh
letih je bilo v študijske krožke
vključenih

več kot 200 ljudi, najstarejši
med njimi je bil star 74 let, naj-
mlajši pa 9.

Izdelki domačih obrti so postali
del turistične ponudbe kraja,
povpraševanje po njih je veliko,
čedalje več pa je tudi kan-

didatov, ki bi si radi pridobili
dragocena stara znanja.

Tako so s pomočjo študijskih
krožkov ljudje spoznali, da so
lahko sami ustvarjalci kulturnega,
izobraževalnega in družabnega
utripa svojega kraja.

Skupina za samozagovorništvo oseb
z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem
razvoju iz Drage pri Igu

ZA SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE

»Ti ljudje resda potrebujejo nekaj več časa in pomoči, da razumejo temeljna pravila in oblike učinkovitega delovanja v urbanem okolju, da spoznajo svoje pravice in se jih naučijo uveljavljati, vendar se je za to vredno potruditi, saj nima nihče pravice, da bi sprejemal odločitve namesto njih.«

(mentorja skupine)

Kako omogočiti odraslim osebam z zmerno in težjo motnjo v duševnem razvoju, da uresničujejo pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz človekovega dostojanstva? Kako jim pomagati, da dosežejo status odrasle, kar najbolj neodvisne osebe,

ki živi v skladu s svojimi željami in potrebami? V Centru Dolfke Boštjančič v Dragi pri Igu so odgovor našli v samozagovorništvu.

Le-to izhaja iz prepričanja, da lahko osebam z motnjo v duševnem razvoju pomagamo

pridobiti veščine, ki jim omogočijo polnopravno vključevanje v družbeno življenje.

Skupina za samozagovorništvo je bila ustanovljena leta 1999. Zdaj je v njej deset članov, ki se sestajajo enkrat na mesec. Učijo se, kako oblikovati in zastopati lastno mnenje, upoštevati lastne želje in potrebe, kulture dialoga, se naučiti demokratičnega odločanja in prevzemanja odgovornosti. Izvoljeni predsednik skupine je Robert Uršič. Izobraževanje in usposabljanje članov skupine vodita mentorja, Barbara Hegeduš in Matej Pelicon. V treh letih je skupina za samozagovorništvo, prva tovrstna v Sloveniji, dosegla zavidljive uspehe. Samopodoba članov skupine se je močno izboljšala. Dinamika v skupini je lahko vsem za zgled, saj ne skačejo drug drugemu v besedo, potrudijo se, da tisto, kar sklenejo, tudi uresničijo in vsakdo je pripravljen prevzeti del nalog.

Skupina za samozagovorništvo je priprava na življenje v bivalnih skupinah zunaj zavoda. Pomemben korak k samostojnosti je zaposlitev. Člani skupine hodijo sami na delo in vsi so zaposleni zunaj zavoda. V prostem času pripravljajo hrano, skrbijo za konje, sadno drevje in zelišča.

Teme srečanj skupine za samozagovorništvo izbirajo člani sami. Sprva so potrebovali več pomoči svetovalcev, zdaj pa znajo že sami poslušati drug drugega in poiskati rešitve, kadar pride do nasprotij. Temu so morali v ustanovi prilagoditi tudi nekatera pravila življenja, ki čedalje bolj upoštevajo osebno nedotakljivost in svobodo odločanja.

PRIZNANJA POSAMEZNIKOM/-CAM, SKUPINAM, DRUŠTVOM, USTANOVAM, PODJETJEM ALI LOKALNIM SKUPNOSTIM ZA IZJEMNE STROKOVNE ALI PROMOCIJSKE DOSEŽKE PRI BOGATITVI ZNANJA

SREČKO KRČ, prof. sociologije v pokoju, voditelj Univerze za tretje življenjsko obdobje, z Jesenic

ZAPISAN IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

»Učenje starejšim ne omogoča samo koristne zapolnitve časa, ki jim je na razpolago, temveč predvsem zadovoljitev osebnih želja, interesov in potreb po poglobljanju znanja, spretnosti in navad za dvig osebne omike, razvijanje delovnih aktivnosti in bogatitve življenja.«

(Srečko Krč)

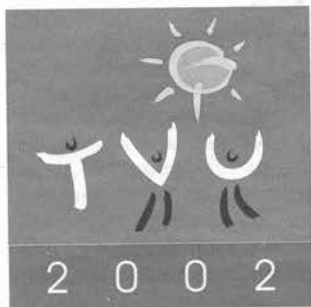

Prof. Srečko Krč je prejel priznanje za dolgoletno organizacijsko in mentorsko delo na področju izobraževanja odraslih, zadnja leta predvsem v okviru Univerze za tretje življenjsko obdobje pri Delavski univerzi Jesenice.

Izobraževanju odraslih se je zapisal že sredi sedemdesetih let, ko je profesuro na jeseniški gimnaziji zamenjal za strokovno delo na Delavski univerzi, ki jo je osem let tudi uspešno vodil. Pod njegovim vodstvom je bilo izobraževalnih programov in zaposlenih vse več, uvedli so splošno izobraževanje za mladino in starše ter predavanja s poljudnoznanstveno in kulturno vsebino za najširšo javnost. Ves čas je deloval tudi kot mentor in predavatelj družboslov-

nih predmetov v šolah za odrasle - v matični občini, a tudi drugod na Gorenjskem. Pri vsem tem delu se je tudi sam dodatno izobraževal po programih Zveze delavskih univerz, Zavoda za šolstvo RS in Andragoškega centra Slovenije.

Po upokojitvi se ni umaknil iz življenjskega snovanja; postal je dejavni član Društva upokojencev Jesenice, saj se je zavedal, da imajo ti tudi po upokojitvi še veliko možnosti - ne le za uveljavljanje svojih pravic, temveč tudi za splošno razgledanost in lasten razvoj. Po izvolitvi za predsednika društva je ustanovil Univerzo za tretje življenjsko obdobje, ki jo vse od leta 1994 tudi uspešno vodi. Navdušen za nove izobraževalne prijeme se je pridružil promociji kulture vseživljenjskega učenja v okviru Tedna vseživljenjskega učenja. Od leta 1999 je zelo uspešen organizacijski vodja prireditev v tem tednu v občini Jesenice. Jeseniški Teden vseživljenjskega učenja se - predvsem po zaslugi Srečka Krča - odlikuje po tradicionalnosti sodelovanja, po medgeneracijskem sodelovanju ustvarjalcev kulturnega in izobraževalnega utripa Jesenic v času festivala učenja, kot tudi po obsežnosti programa in kakovosti izobraževalnih ter drugih festivalskih prireditev.

BORUT ROVŠNIK, umetnostni zgodovinar, mag. informacijskih znanosti - muzeolog iz Mestnega muzeja Ljubljana

O POMENU KORENIN

»Zlasti v novi postavitvi muzeja smo usmerjeni predvsem v družine. Obisk družine poskušamo zasnovati tako, da bi tako otroci kot odrasli oziroma starši imeli vpogled v preteklost in da bo že na sami razstavi ta komunikacija, to učenje, spoznavanje preteklosti steklo na obeh ravneh.«

(Borut Rovšnik)

Borut Rovšnik se dobro zaveda nalog, ki jih ima muzej kot prostor neformalnega in socialnega učenja, zato je po diplomi iz umetnostne zgodovine, za katero je prejel študentsko Prešernovo nagrado, svoje znanje ves čas nadgrajeval s študijem literature in na potovanjih.

Mag. Borut Rovšnik je delo v muzeju prilagodil sodobnim pogledom, ki temeljijo na dostopnosti muzealij in zbirk ter na odprtem komuniciranju z obiskovalci, ki imajo pravico izražati tudi svoje želje, pričakovanja in kritična mnenja. Razmišlja o potrebah in željah obiskovalcev, redno pa se posveča tudi določanju vrednosti muzejskih dejavnosti. Ker upošteva rezultate raziskav, uvaža nove oblike prenašanja muzejskih sporočil in načrtuje nove komunikacijske projekte.

Posebej skrbno oblikuje pedagoške programe Mestnega muzeja. V »arheološkem peskovniku« najmlajši ob igri spoznavajo poklic arheologa in muzealca; za šolsko mladino v muzeju pripravljajo predavanja, vodene ogleda in delavnice; obiskovalcem iz doma za starejše občane so tako predstavili rimsko kulturo na naših tleh, pri predstavitvi so lahko dejavno sodelovali...

Kot voditelj Muzeoforuma, namenjenega srečevanju muzealcev na delavnicah in predavanjih, zagotavlja pretok strokovnega znanja in izkušenj na državni in mednarodni ravni.

Kot vodja pedagoške službe in načrtovalec stikov z javnostjo ima pomembno nalogo, da med prenovno, ko je muzej zaprt, ohrani stik z obiskovalci. To mu uspeva z načrtovanjem razstavne dejavnosti v Informacijskem središču, z delavnicami, delom v arheoloških parkih, v šolah, domovih, bolnišnicah... Je član 'vizionarske skupine', ki pripravlja celostni načrt prihodnjega delovanja Mestnega muzeja Ljubljana, in ne dvomimo, da jim bo skupaj uspelo uresničiti temeljno nalogo - ozaveščati prebivalstvo o lastnih koreninah, o utripu mesta v različnih časovnih obdobjih in vlogi posameznika v njem.

DR. IVAN KEJŽAR,
upokojeni izredni
profesor Univerze
v Mariboru,
mag. komunikologije
in dr. industrijske
pedagogike iz
Kranja

VEDNO KORAK NAPREJ

»Usposabljanje študentov z aktivnimi študijskimi metodami za prodorno nastopanje in skupinsko dinamiko daje neštete neposredne in posredne pozitivne rezultate. Ti se kažejo že pri iskanju priložnostnega dela med študijem, pri načrtovanju prvih zaposlitev, pri odkrivanju novih možnosti poklicnega udejstvovanja ter pri poklicnem uveljavljanju in razvoju posameznika.«

(Dr. Ivan Kejžar)

Dr. Ivan Kejžar je v svoji bogati pedagoški karieri deloval na različnih področjih, bil je organizacijski svetovalec v podjetjih, organizator in predavatelj funkcionalnega izobraževanja ter univerzitetni učitelj in raziskovalec. Za seboj ima kar 40-letne izkušnje v izobraževanju odraslih, tri desetletja pa je

svoje pedagoško in raziskovalno delo združeval s cilji Fakultete za organizacijske vede v Kranju. Kot svetovalec in pedagog se odlikuje po življenjski odprtosti.

Sprva je dr. Kejžar delal v industriji kot tehnolog in organizator izobraževanja. Že tedaj je opravil več raziskav o delu izobraževalnih centrov, s pomočjo pridobljenih spoznanj pa je razvil lastno metodo načrtovanja izobraževanja zaposlenih v podjetjih. Zasnoval je izvirni sistem funkcionalnega izobraževanja kadrov, zlasti oseb na vodilnih delovnih mestih.

Kot pedagog je vedno uporabljal najsodobnejše oblike izobraževalnega procesa. Za lastne potrebe je še dodatno razvil področje skupinske di-

namike, demonstracije, reševanje konkretnih problemov iz življenja podjetnikov, konsultativni študij ter metodo igranja vlog.

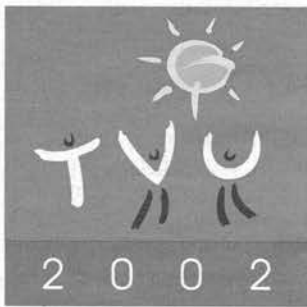
Zaradi bogatih izkušenj je bil dobrodošel svetovalec v zavodih za organizacijo, izobraževanje in šolstvo. Na Višji šoli za organizacijo dela, poznejši Fakulteti za organizacijske vede Kranj, je vodil Center za funkcionalno izobraževanje in svetovanje, bil je predstojnik Organizacijske katedre in založbe Moderna organizacija. Kot predavatelj je deloval tudi na Visoki zdravstveni šoli Maribor in na FDV v Ljubljani. Na novo je oblikoval okrog 100 izobraževalnih programov in sodeloval pri izobraževanju več kot 2.000 slovenskih menedžerjev. Nove rešitve za izobraževalne sisteme je pripravil za približno 50 podjetij.

DUŠICA KUNAVER,
prof. angleščine in
ruščine v pokoju iz
Ljubljane

PO MAVRICI DO ZNANJA

»Potem ti pa na duši obleži grenka resnica, da smo skozi vso to trdo zgodovino, skozi tisoč let tuje oblasti, prenesli toliko bogastva, zdaj pa, ko imamo svojo domovino, pa pozabljamo na to. Teptamo.«

(Dušica Kunaver)

Delovanje Dušice Kunaver skorajda ne pozna meja. Objavljenih ima že okrog 60 samostojnih del s področja pedagogike, učenja angleščine, narodopisja ter vzgoje staršev za učno pomoč otrokom. Svoje znanje je razdajala v šolah, vrtcih, knjižnicah, domovih za starejše, na fakultetah, v šolah za odrasle, bolnišnicah, zdraviliščih, na Univerzi za tretje

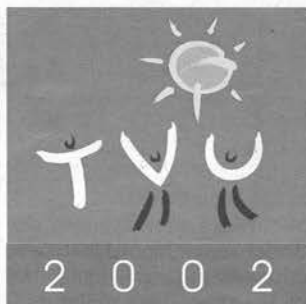

življenjsko obdobje. O temah, ki jih obravnava v svojih knjižnih delih, že več kot 15 let predava poslušalcem vseh starosti v najrazličnejših okoljih. Dušico Kunaver poznamo predvsem kot zbiralko in posredovalko ljudskega izročila. Če se ozremo po naslovih njenih knjižnih objav, naletimo na zakladnico ljudskih pesmi, pravljič, pripovedk, rekov in legend, tudi življenjepise velikih Slovencev najdemo vmes. Njena poklicna pot pa je izpolnjena s poučevanjem angleščine, z oblikovanjem izvirnih učnih gradiv in vključevanjem staršev v učenje jezika ter s podarkom, kolikšen je pomen učenja in poučevanja.

Kako poučevati tuji jezik, da postavimo trdne temelje znanju, ne da bi ob tem nekritično prevzemali tuje kulturne vzorce? Dušica Kunaver pozna odgovor: izhajati moramo iz lastnih korenin in spoštovati pravico do drugačnosti. Zavedati se moramo, da lahko tudi mi obogatimo druge narode s svojo kulturno dediščino, zato jo moramo najprej poznati, potem pa se naučiti, kako jo predstaviti - na primer v angleščini.

Programi, ki jih je pripravila Dušica Kunaver, so namenjeni učencem različnih starostnih obdobj, na različnih zahtevnostnih stopnjah, segajo od *Vrabčje šole lepega vedenja* (za najmlajše) do strokovno zahtevne *Angleške poslovne korespondence*.

Njena jezikovna šola je v znamenju sončnih barv. *Mavrična bližnjica do angleščine* je opremljena s knjigami, kasetami, sestavljanjkami in tematskimi zloženkami. Jezikovno sestavljanjko je oblikovala kot družabno igro, v kateri naj bi sodelovali starši in otroci. Izdala je priročnik za starše *Učim se učiti*, zasnovan preprosto, v obliki učiteljevih odgovorov na najpogostejše zastavljena vprašanja. Gradiva, namenjena učiteljem, opozarjajo na pasti poučevanja.

ANDRAGOŠKO DRUŠTVO, Univerza za tretje življenjsko obdobje Velenje

STAREJŠI SO ZA VZOR

»... Izobraževanje in pa druženje odraslih se povečuje, zato se mi nekako ne zdi logično, da z vidika države to izobraževanje odraslih ni sistemsko urejeno. Edino, kar prispeva država, je strokovna podpora, pa nekaj razpisov prek Andragoškega centra. Mislim pa, da je to velik potencial in da bi bilo tudi z vidika države smotno, da to nekako uredi.«

(članica študijskega krožka)

Najbolj priljubljena in razvita oblika neformalnega pridobivanja in menjave znanja med starejšimi Velenjčani so prav študijski krožki. Univerza za tretje življenjsko obdobje, ustanovljena kot društvo leta 1986, je poskrbela za vzgojo dobrih mentorjev, predvsem iz vrst upokojencev, pa tudi zaposlenih profesorjev, kustosov in drugih strokovnjakov z najrazličnejših področij. Društvo nima stalnega vira financiranja, zato je skoraj vse delo opravljeno brezplačno. Kako visoko so razvili kulturo prostovoljskega dela in učenja, pove podatek, da je bilo v minulem letu uspešnih kar 53 krožkov, ki jih je obiskovalo 500 članov oziroma 692 udeležencev.

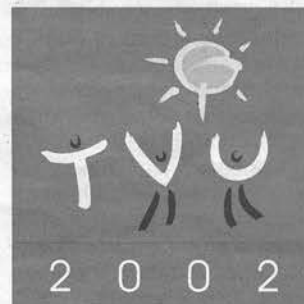

V študijskih krožkih, ki jih obiskujejo tudi prebivalci sosednjih občin, pridobivajo obrtno-umetnostna in praktična znanja (učijo se lončarstva, pletarstva, vezenja, slikanja, igranja na inštrumente, sadjarskih opravil, računalništva...), izobražujejo se za kakovostnejše življenje na osebni in lokalni ravni (razvijajo spretnosti komuniciranja, negujejo kulturo branja, učijo se jezikov, skrbijo za zdravje...). Poleg izobraževanja v krožkih, na predavanjih in ekskurzijah se lotevajo tudi raziskovalnih nalog (opravili so zanimive etnografske, zgodovinske in geografske raziskave), lotevajo se promocijsko informativnih dejavnosti (prirejajo okrogle mize, pripravljajo prispevke za objavo v medijih, sodelujejo v TVU).

Nekateri skušajo slediti svoji umetniški žilici: učijo se likovnega izražanja in kreativnega pisanja, prirejajo razstave, literarne večere in pogovore z umetniki. Pripravili in izdali so že več knjig in vodnikov: Vrtljak življenja - Šaleška dolina v obdobju naših babic, Vpliv rudarjenja na življenje v Šaleški dolini, Graščinski vrtovi in parki v Šaleški dolini, Opis življenjskih poti zanimivih ljudi v Šaleški dolini...

Člani društva organizirajo turistične in etnografske prireditve, pri čemer sodelujejo z Muzejem Velenje, KD Ivana Napotnika, s turističnim društvom in občino. Imajo posluš za medgeneracijsko sodelovanje, saj se udeležujejo tradicionalnega Pikinega festivala, pripravljajo in vodijo izbirne vsebine za osnovnošolce (Na-

rodne vezenine, Pletenje cekarjev iz koruznega ličja). Poleg tega vsaka študijska skupina vsaj enkrat na leto predstavi sadove svojega dela širši javnosti. Če vemo, da je takih skupin prek 50, so v Velenju lahko res veseli, da imajo med sabo tako ustvarjalne starejše občane, ki so lahko za vzor pripadnikom vseh ostalih generacij.

ZVEZA TABORNIKOV SLOVENIJE

IZOBRAŽEVANJE ZA VREDNOTE

*»Sredi skalnatih gora je dolina pravljica...
Na obisk za nekaj dni v to dolino smo prišli... taborniki.
Ogenj misli prasketa kot zastava, ki vihra,
domišljija skodrana... se igra.«*

(Pesem 12. zleta tabornikov Slovenije, Tolmin 2002)

Taborništvo kot različica gozdovniške veje skavtskega gibanja ima na Slovenskem skoraj stoletno tradicijo, saj segajo njeni začetki v leto 1913. Prva organizirana skupina skavtov je začela delovati na ljubljanski klasični gimnaziji leta 1922, že čez tri leta so gozdovniki - po ameriškem zgledu - ubrali svojo pot, zdajšnja Zveza tabornikov Slovenije pa je bila ustanovljena pred 51 leti. Ima okrog 10.000 članov, organizi-

ma zato širok in pomemben vpliv na vzgojo, a ne le mladih, saj odrasli taborniki sodelujejo kot starešine pri praktičnem in izobraževalnem delu in se za te naloge vseskozi dodatno usposabljaajo.

Zveza tabornikov Slovenije torej deluje po načelu vseživljenjskega in izkušenjskega učenja, s samoizobraževanjem ter posredovanjem znanj in veščin mladim. Skozi proces vzgoje in izobraževanja gre

ževanje in razvedrilo v družini z naravo. S tem izhodiščem so povezane tudi temeljne vrednote: povezanost z naravo, zavezanost kulturi miru, svobode, sodelovanja in spoštovanja drugačnosti, spoštovanje posameznika in odgovornost do skupnosti. Te vrednote so vtakne v celotno vzgojno delo slovenskih tabornikov, zato so se odpovedali vsem vojaškim prvinam in pretiranemu hierarhičnemu redu. To pa je pomembno še posebej zato, ker ima v njihovem načinu dela pomembno vlogo prav socialno učenje.

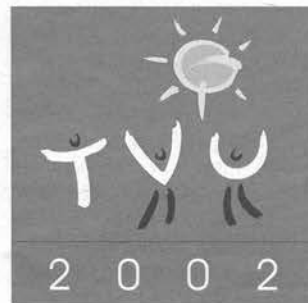
Za izobraževanje skrbi posebna komisija z izobraževalnim svetom. Starešine izobražujejo po modelu »Odrasli v skavtskem gibanju« ter po priporočilih Svetovne skavtske organizacije. Odrasli se usposabljaajo v inštruktorskih tečajih različnih stopenj, na seminarjih za starešine in za ostarele funkcionarje. Inštruktorskih tečajev se je v letih 1995 - 2000 udeležilo 770 odraslih članov, seminarjev, posvetov in tečajev za podporo pa 657 oseb. Za izobraževanje svojih članov izdajajo tudi priročnike in druge publikacije.

Inštruktorske tečaje na višji stopnji prirejajo tudi za organizatorje izobraževanja.

ranih v vode, družine in rodove. Najmlajši se pridružijo tabornikom že v predšolski dobi, težišče dela pa je na šola-joči se mladini. Taborništvo

vsak novi član v času pripravnika, potem pa se pridobljeno znanje ves čas dopolnjuje. Tradicija taborništva ali gozdovništva povezuje izobra-

GLOTTA NOVA, zasebna izobraževalna ustanova iz Ljubljane

SVOBODA IN BOGASTVO MOŽNOSTI

»Izobraževanje odraslih je bolj prožno, dovzetno za novosti in inovacije, raziskovanje. Odrasli so praviloma motivirani za učenje, točno vedo, kaj bi radi znali in se predvsem učijo, če je zanje v izobraževanju nekaj novega, dobrega, koristnega, uporabnega.«

(Jelica Pegan Stemberger)

Kaj je spodbudilo Jelico Pegan Stemberger, direktorico zasebne izobraževalne ustanove Glotta Nova, da je pred leti zapustila varno območje poučevanja in ravnateljstva v srednji šoli ter se lotila projekta, namenjenega neformalnemu izobraževanju odraslih? Sama pravi, da je izbrala svobodo in bogastvo novih možnosti.

Glotta Nova se posveča učenju odraslih v različnih življenjskih obdobjih, z različnim predznajem in na različnih stopnjah zahtevnosti. Najbolj razvejena ponudba programov je namenjena učenju tujih jezikov. Pouk je organiziran skupinsko ali posamezno, v obliki tečajev, seminarjev in delavnic.

Nenehno sledijo inovacijam in jih vključujejo v svoje delo. Usposobili so se za vodenje intenzivnih komunikacijskih treningov. Razvili so poučevanje odraslih po metodi globalnega učenja (Global learning), v kateri se srečujejo in dopolnjujejo nevro-lingvistično programiranje (NLP), »mind mapping«, mentalni trening, »super learning« in kvantno učenje. Glotta Nova je pooblaščenica izvajalka nekaterih mednarodno priznanih licenčnih programov in metod (Vodena uč-

na komunikacija, NLP; Global Learning). Pripravljajo se na uvedbo študija jezikov na daljavo.

Uspešno uporabljajo različne oblike neformalnega učenja, predvsem študijske krožke, ki jih je v zadnjih treh letih obiskovalo 280 odraslih. Osebe, ki potrebujejo nasvet ali pomoč, ko se odločajo za izobraževanje, lahko obiščejo Svetovalno središče. V enoti za samostojno učenje je bilo opravljeno

nih že več kot 30.000 učnih ur. V Glotti Novi zagotavljajo učno pomoč brezposelnim po »programu 5000«, brezplačno učenje v klubih je pomagalo okrog 900 posameznikom. S svojo izobraževalno ponudbo se že vsa leta vključuje v program Tedna vseživljenjskega učenja (TVU); njihovih izobraževalno-informativnih dogodkov se vsako leto udeleži okrog 1000 občanov vseh starosti.

OBMOČNA ORGANIZACIJA ZSSS PODRAVJA, Maribor

PRAVICE ZAGOTOVLJENE LE, ČE VEMO ZANJE

»Res pa je, da bi se moral izobraževati dandanes vsak delavec, kajti minil je tisti čas, ko smo vsi imeli vse pravice ugodno rešene, danes je treba pravice poznati, vedeti, kje jih poiskati, in, žal, se zanje tudi boriti.«

(Viktor Barašič, sindikalni zaupnik)

Nekoč so se ljudje rojevali v predvidljivem svetu; skupnost, ki jih je sprejela medse, jih je naučila vsega, kar je

bilo potrebno za skladno življenje v njej. Danes je drugače. Svet je negotov, na vseh področjih zaznamovan z

mnoštvom sprememb. Za uspešno vključevanje v njegove tokove pa ne zadošča več le solidarnost socialnih zavznikov, kar naj bi sindikati v skladu s tradicijo bili; tudi dostop do informacij je le nujno potrebno orodje. Resnična moč se skriva v prebujeni zavesti in znanju, vedno novem znanju. Pravice in svoboščine so nam zagotovljene le, če jih poznamo in uveljavljamo. Tega se še posebej dobro zavedajo v Območni

13 tematskih področij. V letih 1995 in 2000 so obravnavali vprašanja soupravljanja v podjetjih, kako postati uspešen sindikalni zaupnik, kako zagotoviti socialno partnerstvo v gospodarskih družbah, kako reševati zaplete v podjetjih, kakšna je vloga sindikata v sferi dela, kakšne so naloge sindikatov pred vstopom Slovenije v EU, kako beležiti in ohranjati dokumente sindikalnega delovanja ter kakšen je položaj sta-

MESTNA OBČINA
MARIBOR

VLAGAJO V ZNANJE

»Pri vsem tem pa ne bi smeli zanemariti tiste plati izobraževanja, ki je namenjena posameznikom. Ne samo zato, da bi dobili dobro službo in da bi znali biti konkurenčni na trgu, ampak tudi zaradi nas samih, za našo splošno razgledanost.«

(Boris Sovič, župan)

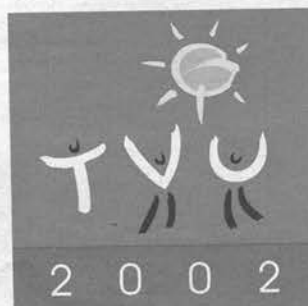
organizaciji ZSSS Podravje, kjer so za potrebe svojega članstva - poleg seminarjev, svetovanj, pravne pomoči in izdajanja različnih tematskih zloženkov, brošur ter drugih publikacij, razvili tudi mrežo študijskih krožkov; z vsem tem zagotavljajo nenehno kakovostno izpopolnjevanje zaposlenih v območni enoti ter sindikalnih zaupnikov in članov svetov delavcev v podjetjih in zavodih.

Za kakovostno delo v študijskih krožkih so usposobili vodjo in več mentorjev, ki svoje znanje še vedno izpopolnjujejo. Doslej so s pomočjo krožkov obdelali kar

rejših delavcev v spremenjenih pogojih dela. V letih 2001 in 2002 pa najdemo med njihovimi študijskimi krožki tele naslove: Vodnik po socialno-varstvenih pravicah, Pravice delovnih invalidov, Delovna razmerja po novem, Prosti pretok delovne sile, zaposlovanje tujcev in dnevni migranti ter Poti iz brezposelnosti.

V teh krožkih se je usposabljal več kot 100 sindikalnih zaupnikov in članov svetov delavcev. Sadovi njihovega dela so zanimive tematske brošure in priročniki, videokaseta, javni posveti, okrogle mize.

Maribor se med slovenskimi občinami odlikuje po tem, da namenja izobraževanju odraslih največji delež proračunskega denarja na prebivalca. Taka naravnost je resda podprta s tradicijo, vendar ni samoumevna, saj vemo, da je moralo tamkajšnje gospodarstvo po osamosvojitvi Slovenije premagati zelo hudo krizo, in premagalo jo je tudi s pomočjo vlaganja v znanje. S sofinanciranjem programov za odrasle občina omogoča, da se vanje vključujejo tudi tisti, ki plačila ne bi zmogli, med njimi so predvsem brezposelni in mlajši odrasli.

Oboji potrebujejo novih spodbud in učnih možnosti, podprtih s svetovanjem in učno pomočjo. Tega jim ne zagotavlja le Andragoški zavod - LU Maribor, ustanova z najdaljšo andragoško prakso in najbogatejšo ponudbo izobraževalnih programov v Podravju, temveč tudi inovativni zasebni izobraževalni zavod Doba, zasebni zavod Pekarna z Infopeko, Academia AS Asistent, Sklad za razvoj človeških virov, Društvo inženirjev in tehnikov in ne nazadnje mladostno prodorni Mladinski kulturni center Maribor. In omenili smo le najodličnejše. Župan Mestne občine Maribor, Boris Sovič, ugotavlja, da so najhujšo krizo v devetdesetih premagali: »Ž ukrepi dejavne politike zaposlovanja, ljudje so se dodatno izobraževali, usposabljali in preusposabljali.

li. Vsako leto se je teh programov udeležilo več kot 5000 oseb. Rezultati niso izostali. Zaposlenost je začela naraščati. Potrdilo se je, da razvoj vsakega mesta, pa tudi države, temelji na znanju.« Izobraževanja pa ne potrebujemo le za pridobitev boljše službe ali za večjo gospodarsko uspešnost, temveč tudi zaradi nas samih. Nova spoznanja in pozitivne učne izkušnje ljudi osrečujejo, zato MO Maribor podpira tudi šole za starše in bodoče starše, informacijsko - svetovalne programe za mlade, programe temeljnega izobraževanja za rizične skupine, programe za osebnostni razvoj in življenjsko uspešnost, pa tudi festivalsko naravnano ponudbo Tedna vseživljenjskega učenja, s katero uveljavljajo učenje kot eno temeljnih vrednot.

Izdajo priloge sta omogočili Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, vendar celota ne bi bila uresničljiva brez denarne pomoči Dobe - zavoda za izobraževanje Maribor, Glotte Nove - centra za pravo učenje in poučevanje, Ljubljana in Andragoškega zavoda - Ljudske univerze Maribor.

PRILOGE

naša ženi

izročilo za prihodnost

Priloga revije Naša žena, november 2002
letnik LXII, številka 11, 2. 11. 2002

IZDAJA:
DELO REVIE, d.d.,
Dunajska 5, 1509 Ljubljana
DIREKTOR: Andrej Lesjak

UREDNIŠTVO:
Dunajska 5, p.p. 29, 1509 Ljubljana
www.nasazena.com
telefon: 01/ 473 86 30
faks: 01/ 473 86 39
e-pošta: info@nasazena.com

GLAVNA UREDNICA: Marta Krpič
ODGOVORNA UREDNICA:
mag. Maja Korošak
NOVINARKA-UREDNIKA:
Neva Železnik
TEHNIČNI UREDNIK: Andrej Verbič
LEKTORICI: Vera Kuhar in Nives Vidrih
TAJNICA: Nataša Slivnik

OGLASNO TRŽENJE: DELO REVIE, d.d.,
Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
tel.: 01/ 473 81 11, 473 81 12
faks: 01/ 473 81 29
e-pošta: marketing@delo-revije.si

KOLPORTAŽA: DELO REVIE, d.d.,
Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
tel.: 01/ 473 81 20
faks: 01/ 473 82 53

NAROČNINE: DELO REVIE, d.d.,
Marketing, Dunajska 5, 1509 Ljubljana
tel.: 01/ 473 86 37, 473 86 38
faks: 01/ 473 86 39
e-pošta: info@nasazena.com

Posamezni izvod revije s prilogo(ami) stane 690 SIT. Cena za naročnike je 10 odstotkov nižja kot v prosti prodaji, naročnino plačujejo vsake tri mesece ali mesečno prek trajnikov pri svoji banki. Naročijo se lahko pisno (klasična ali e-pošta) ali po telefonu. Naročilo velja do preklica. Naročnina za tujino se poravnava za eno leto vnaprej in znaša: 78 USD, 73 EUR, 151 AUD ali v SIT ustreznega valuta, obračunana po veljavnem tečaju na dan plačila. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. V ceno 690 SIT je všteti 8,5-odstotni DDV.

TISK: DELO TČR, d.d.,
Dunajska 5, Ljubljana
11. oktober, natisnjeno
v 22.900 izvodih

